

MOLDE KOMMUNE

Kulturdepartementet

Deres ref.

Vår ref.

21/10099-2

Saksbehandler

Martha Beinset

Dato

15.12.2021

Høringssvar fra Molde kommune - Forslag til ny arkivlov

Høringsnotat til forslag om ny arkivlov – «Lov om arkiva til offentlege organ og om Nasjonalarkivet»
Høringsfrist; 14.jan.2022

Henvisninger til forskrifter

Kulturdepartementets forslag er vesentlig mindre omfattende enn Arkivlovutvalgets forslag som ble presentert i NOU 2019:9 «Fra kalveskinn til datasjø» Lovforslaget er også kortere enn dagens arkivlov. Hovedtrekk ved forslaget er at arkivfaglige prinsipper er lovfestet i de ulike paragrafene, mens faglige og tekniske detaljer skal komme med nye forskrifter. Dette inkluderer paragraf 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10 og 11.

Kommunen mener at det kan være vanskelig i noen tilfeller å ta stilling til innholdet i overnevnte paragrafer før disse forskriftene er på plass. Det at arkivfaglige prinsipper er lovfestet er bra, men innholdet i paragrafene kan bli vanskelig å tolke når det ikke vises til konkrete regler. Dessuten er det uheldig at det kan ta flere år før disse forskriftene trer i kraft, og inntil den tid kommer gjelder dagens forskrifter.

Kommunen vil også kommentere at i noen paragrafer er det vist til forskriftshjemmel mens andre viser til en slags forskriftspåbud. Paragraf 2, 4, 5, 7, 8, 9 og 11 ordlegges slik at departementet «kan gi forskrift», mens forskriftshjemmel i paragraf 10 ordlegges slik at departementet «gir forskrift».

Manglende arkivplikt til private som utfører oppgaver på vegne av det offentlige

I § 2 om virkeområde, utvides arkivplikten til å omfatte «andre som treffer enkeltvedtak eller utferdar forskrift» (første ledd, bokstav b) og virksomheter som det offentlige direkte eller indirekte har en høyere eierandel enn 50% i (tredje ledd).

Her er det valgt å gå vekk fra Arkivlovutvalgets forslag om å la loven også omfatte private virksomheter som utfører oppgaver på vegne av det offentlige. Dette er virksomheter som innbyggere i kommunene benytter seg mye av, for eksempel private barnehager, skoler, tannlegeklinikker, legekontorer, sykehjem osv. Kommunen mener dette er et stort hull som arkivlova per dags dato ikke dekker, og vil fortsette å ligge udekket. Viktig dokumentasjon om innbyggere som benytter seg av denne tjenesten kan gå tapt siden den ikke blir underlagt arkivplikt.

Blir foresatte og innbyggere som bruker disse tjenestene informert om hvilken dokumentasjon som kan gå tapt, spesielt med tanke på rettsdokumentasjon som kan ha betydning for ettertiden? Kommunen opplever jevnlig etterspørsel i barne-, elev- og klientmapper spesielt i forhold til rettigheter og hva kommunen kan dokumentere av tiltak i skolegang og pleie. Dersom dette ikke tas vare på kan det bli

store «hull» i borgernes mulighet for innsyn i dokumentasjon. Kan kommunene/IKA'er bli pålagt å ta vare på dette? Dette er spesielt kritisk når skoler/institusjoner blir lagt ned.

Det nevnes at den slags arkivplikt vil kunne bli pålagt private med særlovgivning. Dette mener kommunen ikke er en fornuftig løsning siden det kan ta lang tid å få gjennom en slik lovgivning, dessuten vil det måtte medføre mye arbeid av Kulturdepartementet for å få til.

Kommunen savner et ledd som sørger for at denne virksomheten også blir underlagt lovens virkeområde.

Manglende føresegner om dokumentasjonsstrategi

Kommunen stiller seg positiv til at føring av arkivplan blir lovfestet i Kulturdepartementets forslag. Arkivplan er et viktig og et godt verktøy. Det er også bra at arkivfaglige prinsipper blir lovfestet når det gjelder arkivplikt og arkivering i § 4 og 9. Samtidig savner vi at dette presiseres på en mer detaljert måte i tråd med NOU-en fra 2019. Kommunen mener at kravene for arkivering og dokumentfangst bør være tydeligere og heves på et høyere plan.

Dokumentasjonsstrategi er et ord som var mye brukt i NOU-en og vi savner bruken av dette ordet og hva det innebærer. Det foreslås at ordet dokumentasjonsstrategi brukes framfor ordet arkivplan. Arkivplan kan høres uinteressant ut, det kan knyttes sterkt til Arkivplan.no, og det kan være misvisende. Kommunen mener dokumentasjonsstrategi er et mer moderne begrep som vil gjøre arbeidet med dokumentfangst, dokumentkontroll og arkiv mer interessant for andre fagfelt.

Manglende plikt for å ha avtaler om arkivansvar for fellessystemer

Det er bra at § 5 lovfester at organ kan avtale hvordan arkivansvar skal være for fellessystemer som går på tvers av forvaltningsnivåer. Dette er et aktuelt spørsmål for kommunene siden mange kommuner samarbeider om tjenester innenfor vertskommunesamarbeid.

Vi mener at dette bør presiseres enda skarpere. I stedet for å ordlegges slik at avtaler om arkivansvar kan lages, bør det i stedet ordlegges at slike avtaler skal lages.

I statlige system der kommunene blir pålagt å saksbehandle, bør det ikke være nødvendig med avtaler og de statlige organisasjoner som pålegger kommunen dette må ha system som er godkjente for arkivering. I dag opplever vi at alle kommuner dobbeltfører det samme som de saksbehandler i de statlige systemene. Det bør komme klart frem hvem som har arkivplikt når dette oppstår.

Interkommunale arkivinstitusjoners rolle for fremtiden

Avleveringsplikta for kommuner og fylkeskommuner er per dags dato fastsatt i arkivforskriften § 18. Kulturdepartementets forskrift introduserer en lovfestet plikt for kommuner å ha dedikerte arkivdepot og plikt til å deponere eldre og avsluttete arkiv til langtidsbevaring i depot. Dette er bra.

Mange kommuner har inngått samarbeid om interkommunale arkivdepot, IKA'er. Disse institusjonene er selvstendige rettssubjekt, men er likevel lite annet enn en forlengelse av eierkommunene. I de siste tiårene har IKA-ene vokst raskt frem, og sammen med arkivmateriale flyttes også kompetanse og forvaltningserfaring over fra kommunene og til IKA-ene.

Til tross for denne utviklingen åpner kulturdepartementets forslag ikke for noen slags utvikling av den kommunale depotordninga. IKA-enes funksjon som en forlengelse av kommunene står i aller størst grad uendret fra dagens arkivlov og forskrifter og det åpnes ikke for endringer eller utvikling av dette forholdet. I lova er IKA er å betrakte som et «oppbevaringssted», men vi som kommune opplever at vi forventer at de og blir et «kunnskapssted».

Om Nasjonalarkivet og den regionale ledelsen

Kommunen har ingen innvendinger til § 3 om endringer på Arkivverkets navn og rolle, men savner en tydeligere definisjon av hva Nasjonalarkivet skal innebære på det regionale nivå. Hvilken påvirkning vil dette ha på Statsarkivene og deres regionale rolle?

Det kan nevnes at det mangler en klar utnevning av en arkivinstitusjon med veiledende rolle på det regionale nivået, om dette skal være IKA-ene, fylkeskommunen eller de ulike avdelingene ved Nasjonalarkivet.

Krav om digitalisering for kassasjon vil bli presedensgivende for kommunene

§ 10, sjuende ledd, introduserer en forskriftshjemmel for Nasjonalarkivet å kreve avleveringsformat for statlige organer som avleverer arkiv til Nasjonalarkivet. Dette er omtalt på side 111-113 i høringsnotatet. Der kommer departementets intensjon frem om at det ikke skal bygges nye papirmagasiner for Nasjonalarkivet og at det etter hvert skal fastsettes i forskrift en plikt for statlige organer til å avlevere arkiv i digitalt format.

Kommunen mener at selv om dette ikke kommer til å dekke kommunale arkiv med det første vil det bli presedensgivende når en slik plikt evt. blir fastsatt i forskrift. Når statlige organer har blitt vant til å digitalisere og kassere arkivmateriale for digital avlevering vil det fort også bli normalisert for kommuner å følge etter.

Kommunen påpeker at hvis/når dette blir aktualisert for kommuner da vil deponering medføre ekstra kostnader for kommunene, eller evt. at deponering blir utsatt på grunn av ressursmangel. Dette er i strid med høringsnotatet side 170, der det sier at ny arkivlov skal ikke medføre ekstra kostnader for avleverende organer.

Om forbud mot å føre arkiv ut av landet

Kommunen mener tittelen på § 7 om forbud mot å føre arkiv ut av landet er misvisende. Det er ikke noe nytt at det er forbud mot å levere arkiv til utlandet, men det som er endret fra gjeldende lov er at nå blir det kun forbudt med utførsel av arkiv utenfor EØS-området. Paragrafens andre ledd gir hjemmel for tidsavgrenset utførsel i forbindelse med mediekonvertering, konservering og sikring innenfor EØS-området, uten å kreve en tillatelse fra hverken Nasjonalarkivet eller departementet.

Kommunen kommenterer på at dette åpner for lettere flyt av norske arkiv til utlandet innenfor EØS-området og stiller spørsmål til hvilke konsekvenser dette vil ha. Dette vil gjøre det lettere for arkiveiere å utlevere arkiv til mediekonvertering til utlandet og det vil kunne ha en negativ innvirkning på IKA-ene sin stilling på digitaliseringsmarkedet.

Med hilsen

Martha Beinset
Seksjonsleder
Dokumentasjonsforvaltning og arkiv

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vennligst oppgi «vår ref.» eller saksbehandler ved all henvendelse i denne saken.

Kopi til:
Politisk sekretariat, Marianne Lianes